

Emma Broomé Peter Haber Lena T Hansson

Jeanne d'Arc.

15 sept–27 okt 2018

Skolmaterial

helsingborgsstadsteater.se

**HELSINGBORGS
STADSTEATER**

Varmt välkomna till Jeanne d'Arc!

Den spännande och mytomspunna berättelsen om Jeanne d'Arc (Emma Broomé) tar sin början under det skoningslösa hundraårskriget. Byar brinner, människor lider och när engelsmännen belägrar den taktiskt och symboliskt viktiga staden Orléans står franske kronprins Charles handlingsförlamad av fruktan. Men räddningen är nära.

I Jeanne d'Arc skildras en av historiens starkaste kvinnor. Sedan tonåren har Gud talat till henne. I uppenbarelserna ges hon uppdraget att undsätta Orléans och få kronprinsen krönt till kung. Tack vare sin övertygelse och envishet vinner hon kronprinsens förtroende. Tungt rustad och med en fenomenal krigsstrategisk förmåga leder hon sin här mot Orléans befrielse.

Men 19-åringens styrka är även ett hot. Dessutom provocerar hennes kortklippta frisyr och manskläder. I stället för ett liv som hyllad hjälte tillfångatas hon och säljs till fienden. Jeanne tvingas in i en uppgjord rättsprocess som går att följa i detalj eftersom de 600 år gamla dokumenten finns bevarade. I domaren Pierre Cauchon, som spelas av Peter Haber, möter hon sitt livs svåraste motstånd.

Bearbeta föreställningen tillsammans.

Teater kan vara läskigt, roligt, konstigt eller chockerande, men något av det bästa med teater är att man speglar sig själv i det man ser. Föreställningen fungerar helt enkelt som en reflektionsyta för ens egna bekymmer och värderingar. Som lärare behöver man inte vara expert på en teaterföreställning. Du som lärare är också en åskådare, och har precis som dina elever din egen upplevelse av det ni har sett tillsammans.

Det är viktigt att bearbeta de upplevelser man har haft, eftersom det skapar möjlighet till en djupare förståelse för det man har varit med om. På så sätt uppstår också möjligheten att ta del av andras helt egna tolkningar utan att för den sakens skull bli oeniga om vem som har rätt eller fel.

Med hjälp av frågorna AV VEM, FÖR VEM och I VILKET SYFTE kan man inleda en analys av en scenkonstupplevelse – att göra detta i grupp innebär att man får syn på hur olika val får konsekvenser för tolkningen. Denna analysmetod går alldeles utmärkt att göra på andra företeelser i samhället, vare sig de påstår sig vara subjektiva eller objektiva – reklam som nyheter.

Det finns massor av samtalsmodeller som går att presentera. Vi väljer att utgå från en klassisk konstanalysmodell. Om man utgår från föreställningens form, hur det ser ut och vilka val som har gjorts, samt undviker att så långt som möjligt hamna i värderingar så kommer man också djupare in i förståelsen av upplevelsen.

När man inleder samtalet är det viktigt att klargöra att det inte finns något rätt eller fel i hur man tolkar. Det är också viktigt att sätta upp regler för samtalet och presentera hur det ska gå till. Börja inte i värderingar som bra, dåligt, svårt eller jobbigt utan börja med konkreta saker och gå sedan över till att tolka dessa. Allt går att analysera. Utgå från dig själv och din upplevelse. Här är några exempel på ingångar och frågeställningar:

- Återberätta det ni varit med om.
- När började föreställningen?
- Hur såg rummet ut?
- Hur många personer var med?
- Fanns det några tydliga roller?
- Fanns det några återkommande tecken?
- Vem är du som publik?
- Är du åskådare eller medverkande?

Avsluta med att gå igenom hur ni själva kände. Öppna upp för tolkningar som innefattar känslor.

Instuderingsmaterial.

I detta utskick får ni ett antal texter som kan vara bra och intressanta att läsa innan ni kommer till teatern.

INNEHÅLL

- 1** Processernas Jeanne d’Arc
- 2** Rättegången mot Jeanne d’Arc
- 3** Upprättelsen
- 4** Glaskungen
- 5** Hundraårskriget och Jeanne d’Arc – i korthet

Mer fördjupning

Jeanne d’Arc – helgon, häxa eller härförare? – P3 Historia

Jeanne d’Arc: guds krigare – dokumentär på Viaplay

The messenger: The story of Joan of Arc av Luc Besson – film från 1999

1 Processernas Jeanne d'Arc.

Hundraårskriget rasade under mer än ett sekel. Under de 116 åren, från 1337 då engelska trupper marscherade in i Frankrike till engelsmännens slutliga kapitulation 1453, förändrades idén om ett samhälle från grunden. Det handlade om rikenas räckvidd, regentens roll, kyrkans plats och relationerna mellan rika och fattiga. Kriget förändrade nationerna och tvingade flertalet – bönderna – att axla en dubbel roll som både offer och föröware. Kriget var den enda verkligheten, och in i den verkligheten föddes Jeanne d'Arc. Jeanne d'Arc stred. Hon segrade. Hon ställdes inför rätta och hon avrättades. Ändå är, som den tyska författaren Felicitas Hoppe visar i sin roman "Johanna", varje försök att reda ut vem Jeanne d'Arc var dömt på förhand. Det har blivit en kamp om sanningen.

Jeanne d'Arc levde i en för Europa avgörande tid. Och eftersom hennes öde är så osannolikt – en bondflicka som genom Guds ingivelse går ut i krig och leder en hel här mot seger – har hon blivit en av historiens mest omdiktade personer. Hon har även blivit ett verktyg i en kamp om ideologi. Under upplysningen skrev Voltaire en föraktfull satir, "Jungfrun av Orléans", där han raljerar över religiös och andlig övertygelse som ren inbillning. I Shakespeares pjäs "Henrik VI" går Jeanne d'Arc från att vara en ärlig krigshjälte till att bli en usel bedragerska. I Friedrich Schillers romantiska drama "Den orléanska jungfrun" blir hon ett slagfält för kampen mellan den världsliga och himmelska kärleken.

Det är med andra ord aldrig givet vilka berättelser som kan vävas ur det förflutna och vilka politiska projekt de kan tjäna. Jeanne d'Arc har även varit symbol för de svagas möjlighet att resa sig mot en övermakt. Hon har varit symbol för den lidande människan, och den troende mystikerns symbolgestalt. Under 1900-talet blev hon en viktig figur i den feministiska kampen. I dagens populistiska Europa används Jeanne d'Arc också i andra syften, inte minst för franska nationalisterna knutna till Front national som framhåller henne som symbol för fransk rasrenhet. Därmed faller Jeanne d'Arc på nytt offer för ett politiskt spel.

Men denna historiens kamp om vem Jeanne d'Arc var förbiser vad hon faktiskt gjorde: hon kämpade för idén om en annan framtid, i opposition mot givna ordningar. I den meningen lär oss hennes gärning behovet av att ifrågasätta världen så som den ser ut, och att vår uppgift är att befria historien från mytens fångenskap. I den meningen är sanningen en estetisk uppgift, som inte handlar om att försöka förmedla kunskap om hur det faktiskt var utan om att skapa uppfattningar om vad vi kan göra med den.

Diskussionsfrågor

Kan det finnas en sann historia?

Finns det någonsin en sanning? När?

Vad är relationen mellan sanning och makt?

Tänker du att de röster Jeanne hörde var sanna eller något hon inbillade sig?

Blir något mer sant för att man tror på det?

2 Rättegången mot Jeanne d'Arc.

Den 23 maj 1430 tillfångatogs Jeanne d'Arc under en offensiv mot den belägrade staden Compiègne. Det sägs att burgundern Lionel de Wandomme, den man som tillfångatog henne, var lika glad som om han hade fångat en kung. Krigsfången skulle göra honom rik. Från kungens hov var det tyst. Ingen försökte rädda henne, hon som kämpat för dem och fått dem att tro på en annan framtid. Varför? Jeanne d'Arc hade förmodligen blivit ett för stort hot.

Pierre Cauchon var biskop av Beauvais och sedan gammalt invecklad i de politiska striderna. I decennier hade han tjänat England och tillhörde det engelska hovets närmast förtrogna. Han var öppet övertygad om att Jeanne d'Arc beblandade sig med demoner och uttryckte också sitt innerliga hat gentemot henne. Det var Pierre Cauchon som såg till att Jeanne förflyttades till Rouen, vid den tiden ett engelskt protektorat, och det var han som i kraft av domare också ledde rättegången mot henne. Men innan den egentliga rättegången började ägde en förberedande rättegång rum. En slags förundersökning. Med stöd av det insamlade materialet fastslog man sedan om en verklig rättegång skulle inledas.

Pierre Cauchon hade en tuff uppgift. Det fanns inte några bevis för vad man anklagade Jeanne d'Arc för. Därför lät han skicka ut folk för att försöka samla in komprometterande uppgifter mot henne. Men när materialet kom in visade det sig istället vara till förmån för den anklagade. Ingen hade något illa att säga om Jeanne d'Arc. Då arrangerade Cauchon ett spionerisystem i Jeannes fångelse där han fick förklädda lakejer att spela Jeannes "vänner" för att försöka få henna att bekänna. Till och med åklagaren Jean d'Estivet deltog i charaden. Jeanne gick i fällan, och det var med detta material hon anklagades för kätteri.

För Cauchon återstod nu bara att få inkvisitorns godkännande för att inleda rättegången, som utan tvivel inte var annat än ett politiskt motiverat skådespel som skulle få det franska folket att glömma Jeanne d'Arcs gärning och betydelse. Utgången var redan avgjord. Jeanne d'Arc var för farlig, hon måste dö.

Diskussionsfrågor

I vilka fall tänker du att människor är beredda att offra sina liv? Varför?
Finns det något eller någon som du tänker att du skulle vara beredd att dö för?

3 Upprättelsen.

Arton år efter att Jeanne d'Arc avrättades lyckades fransmännen driva ut de engelska trupperna ur landet. Därmed var hundraårskriget avgjort. Men ryktet om Jeanne hade överlevt och ett av Charles VII första åtaganden efter krigsslutet var därför att återuppta hennes sak. Man kan anta att hans uppsåt inte bara var av ädel karaktär. Förmodligen var det komprometterande för Frankrikes kung att anses ha samarbetat med en häxa.

Liksom den förra rättegången var upprättelserättegången politiskt motiverad och utgången given på förhand. Men trots det fann man att det hade fifflets och myglats under rättegången som dömt Jeanne d'Arc till döden. Jeannes mamma Isabelle var den som därefter överklagade domen och rättegången mot Jeanne förklarades ogiltig. På den plats där Jeanne hade bränts restes ett försoningskors. Men frågan är om det i själva verket inte bara var kungen själv som blev frikänd.

Diskussionsfrågor

Kan ni komma på andra exempel på upprättelserättegångar senare i historien? Varför är det viktigt med upprättelse? Det som har hänt har ju hänt.

4 Glaskungen.

I senmedeltidens Europa spred sig en besynnerlig sjukdom kallad "glasillusion". Glasillusion, eller bräcklighetspsykos, var en slags psykisk sjukdom. Den sjuke trodde att kroppen helt eller delvis bestod av glas och att den kunde krossas om de satte sig på alltför hårda stolar, gick i trappor eller ägnade sig åt någon ansträngande verksamhet. Den franska kungen Charles VI led av denna åkomma. I sjukdomens våld vägrade han låta någon röra vid honom och han bar särskilda kläder för att skydda sig mot att gå i bitar.

När han dog lämnade han efter sig ett Frankrike i fullständigt förfall. Sonen Charles VII, som var den kung som Jeanne d'Arc stred för, fick ärva ett land i brinnande krig. Charles VI:s glasillusion är en tydlig bild för maktens handfallenhet och galenskap. Den åskådliggör också behovet av, och längtan efter, en Jeanne d'Arc i krigets Frankrike.

Diskussionsfrågor

Varför tror ni att Jeanne d'Arc var så efterlängtd av fransmännen? I vilka situationer väcks längtan efter en förebild/en stark ledare?

5 Hundraårskriget och Jeanne d’Arc – i korthet.

1337 – Hundraårskriget bryter ut

1340 – Den franska flottan besegras i sjöslaget vid Sluys, den engelska armén stiger i land på kontinenten

1347 – Engelsmännen intar Calais och staden blir en viktig engelsk bas på kontinenten

1348 – Digerdöden drar in över Europa

1360 – Fred sluts men Charles V inleder successivt åter striderna

1366 – Kriget breder ut sig till Spanien där fransmännen och engelsmännen stödjer motsatta sidor

1382 – Charles VI blir regent vid tolv års ålder. Han lider av psykiska besvär och under hans ledning försvagas Frankrike avsevärt

1412 – Jeanne d’Arc föds

1414 – England gör stora landvinningar i Frankrike och intar även Paris

1422 – Charles VI av Frankrike dör

1425 – Jeanne får vid 13 års ålder för första gången en vision av ärkeängeln Michael

1429 – 22 februari: Jeanne beger sig till Chinon och möter Charles VII, 29 april: Jeanne leder en här in i Orléans, 11–12 juni: Slaget vid Jargeau, 15 juni: Slaget vid Meung-sur-Loire, 16 juni: Slaget vid Beaugency, 18 juni: Slaget vid Patay, 17 juli: Charles VII kröns till kung i Reims

1430 – Jeanne tillfångatas av burgundiska trupper i Compiègne

1431 – Processen mot Jeanne inleds. Hon döms och bränns på bål den 30 maj i Rouen

1435 – Burgund går över till den franska sidan och ger tillbaka Paris till den franska kronan

1453 – Engelsmännen utvisas från Aquitaine efter slaget vid Castillon. Hundraårskriget är slut

1453 – En förundersökning av Jeannes rättegång inleds på order av kung Charles VII

1455 – Överklagan av domen mot Jeannes inleds på begäran av Jeannes mamma Isabelle

1456 – Appellationsrätten förklarar domen mot Jeanne d’Arc 1431 för ogiltig

1909 – 18 april: Jeanne blir helgonförklarad av påven Pius X